

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 26. јануар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 4

Фото: ШРЕДРАГ МАНИЋИЋ

Србија подржава печујски пројекат

Објављени резултати истраживања мањина у Барањи

Мањинци се боје изјашњавања о пореклу

Самоуправа Жупаније Барање и Самоуправа града Печуја 1998. године заједнички су основале Јавну задужбину за истраживање мањина која има задатак да презентује историјске, етнографске, социолошке, демографске резултате, базиране на истраживањима о народностима у Жупанији Барањи. Шта кажу најновија испитивања?

Осветљавање тренутног положаја народности у јужном Задубављу представља нов изазов, па баш зато, посебно је радиовала иницијатива Самоуправе Жупаније Барање да се направи свеобухватно истраживање садашњости народности у мађарском делу Барање.

Реализација истраживачког пројекта кренула је још летос, а већ пред сам крај 2005. у оквиру свечаности поводом Дана народности у Жупанији Барањи, дошло је и до презентације научне обраде испитивања положаја националних и етничких мањина у поменутој жупанији.

Након поздравних речи Петера Ташнадија, потпредседника Скупштине Жупаније Барање, који је говорио о првобитном циљу истраживања садашњости народности, а то је стицање веродостојне слике о културним, образовним и другим сегментима живота националних и етничких мањина у Барањи, о конкретностима и резултатима истраживања говорили су др Миклош Физеш, председник и др Ивица Ђурок, секретар већ помнуге задужбине.

Др Миклош Физеш, председник Јавне задужбине за истраживање мањина је подсетио да је последњи пут слична анкета о мањинама урађена негде 1984. године па баш зато добро је дошла нова иницијатива, предлог жупаније да се стекне свеобухватна слика о садашњем животу народности у Барањи. Наравно, у цео пројекат били су укључени и припадници мањина, пре свега студенти народносног порекла (њих двадесетак) а нису били искључени ни врсни стручњаци као што су социолози, правници, етнографи, будући да је цела обрада положаја мањина у Барањи обухватила више области: на пример привреду, школство, културу, верски живот и друге сегменте народносне бити.

Први човек Јавне фондације за истраживање мањина није крио да су при спровођењу пројекта имали и разне потешкоће: најпре је требало набавити материјална средства, а затим утицати и на градоначелнике и начелнике да изађу у сусрет приликом давања података, будући да су и руководиоци насеља били анкетирани. У првом кругу, једна трећина руководиоца се одазвала молби. Након упућивања новог писма, и друга трећина се определила да одговори на постављена питања анкетних листова и на тај начин потпомаже рад оних који су били задужени за спровођење анкете.

На крају свог излагања, др Миклош Физеш је истакао наду да ће се до краја пролећа 2006. године објавити 7. по реду свеска „Суживота народности“ (Kisebbségék együttélése) а било би целисходно када би се исте године приредила и једна мањинска конференција на којој би се детаљно могло расправљати о резултатима истраживања садашњег стања народности у Жупанији Барањи.

Др Ивица Ђурок, секретар Јавне задужбине за истраживање мањина још једанпут се захвалио Жупанији и свима који су иницирали и потпомагали још један у низу истраживачких пројеката о мањинама и подсетио да је у Мађарској давно урађена анкета о стању народности.

Анкетни листови, формулари, како рече Ивица Ђурок, познати социолог Печујског универзитета, послати су у сва барањска насеља – у преко 300 њих. На постављена питања одговорили су начелници и бележници самоуправа, а детаљна испитивања извршена су у 9 градова и 14 села.

И припадници мањина, грађани Жупаније Барање били су лично упитани: дати су конкретни одговори на постављена питања, а урађено је и око 50 детаљних интервјуа који се односе на све области мањинског живота.

Пристизањем података путем формулара, анкетних листова, уледиле су и анализе пристигле гра-

ђе. У вези с тим др Ивица Ђурок је између осталог подвукао:

– Били смо у свим насељима, обишли све таксативне мањине. Што је јако занимљиво, узмимо пример српске мањине, имамо низ тих видова истраживања а један је свакако језик када се о нама мањинама говори. Било је занимљиво да код Срба, српскога живља у Барањи, нисмо нашли ниједну породицу у којој се не говори на српском језику. Сви знају српски, комуницирају на српском језику. Исти пример је негативног карактера код Хрвата, Немаца, а поготово код Рома и осталих. Из тог аспекта, српска заједница је веома занимљива. Наравно, гледали смо школску спремну, гледали смо предузетничку, пословну позадину... Чини ми се да је ситуација жалосна, пре свега што се Рома тиче. На основу истраживања може се рећи да Роми никакву шанску немају за интеграцију. Међу занимљивостима морам истаћи и то да народности о већинској нацији имају много боље мишљење, неголи обрнуто. Има низ фактора који су веома важни, а међу њима, на основу модификације Мањинског закона, ваља издвојити регистрацију: оно што смо пар нас рекли да та регистрација неће функционисати, мимо тога да је противзаконита, против европских и међународних повеља, ми смо већ на самом по-

четку рекли да се вероватно добар део мањинског живља неће изјаснити у тој форми. То се испоставило, а једна од значајних ствари коју смо могли констатовати и потврдити јесте управо та чињеница да се мањине и дан данас боје да се изјасне на начин како то приликом локалних избора влада жели.

Приликом представљања резултата истраживања садашњег стања народности у мађарском делу Барање речено је и то да је цео пројекат Жупанија Барања финансирала са два милиона форинти док је град Печуј обезбедио милион.

Било како било пројекат је постигао свој циљ: осветлио је садашњи положај националних и етничких мањина и то из разних аспеката. Што је такође похвално, он се остварио уз учешће мањина а не – како је то било често пута ранијих година – без њих. Сигурно је да ће за 7. свеску „Суживота народности“ владати огромна заинтересованост и уследити најављена конференција на којој ће се, базирајући се на информацијама, новим сазнањима истраживачког пројекта о мањинама у Барањи, разговарати о задацима и обавезама у циљу унапређења културног, образовног и других облика живота националних и етничких мањина у Жупанији Барањи.

Предраг Мандић

Приоритети дешчанског црквеног одбора

Након весело проведене новогодишње вечери поводом дочека српске православне Нове године, Дешчани су активно кренули у нову годину. Наиме, већ 15. јануара на јавној седници црквено-општинског одбора изгласали су одлуке које наговештавају радну и успешну 2006. годину.

На јавном заседању на дневном реду су биле три тачке: обнова торња месног српског православног храма, судбина старог српског православног гробља и „разно“.

Највећа пажња посвећена је обнови торња српског православног храма. Иако влада беспарича, месни српски православни верници верују да ће до обнове доћи па су баш због тога учинили и прве конкретне кораке: постигнут је договор да Теодора Шехаповић доведе мајстора који ће прегледати унутрашњост торња и заменити, греду која је трула. Златоје Новков је обећао да ће у року од две недеље позвати мајстора да прегледа спољашњост светог храма, пре свега лимарију, а Чедомир Адамов се пак приватно да изврши детаљан преглед зидне конструкције. После тих увиђања ће доћи и до договора са мајстором око цене извођачких радова који ће, према мишљењу јереја Светомира Миличића, пароха дешчанског, зависно од величине реконструкције коштати од 3 до 8 милиона форинти.

Ради набавке средстава, Дешчани крајем фебруара или почетком марта планирају да приреде један бал чији приход би се у потпуности утрошио у реконструкцију торња, а такође се надају и добровољним прилозима и конкурсним средствима.

Према плановима, радови који би обухватили и електрификацију, кренули би на пролеће.

Судбина старог српског православног гробља се већ годинама налази на дневном реду. Нажалост, дефинитивног решења још увек нема, но, и ове године предстоје разни друштвени радови помоћу којих ће се извршити чишћење и улепшавање вечног пребивалишта некадашњих Срба овог насеља. На седници је постигнут договор да ће се током пролећа поново очистити српско гробље, поставиће се нови дрвени крст који је истроу и осушио се прошле године и свакако ће се дотерати и улепшати гробље.

У тачки „разно“ говорило се о протеклим и предстојећим црквеним празницима. Посебна пажња посвећена је светосавској прослави приликом које ће бити још свечаније него претходних година. Наиме, пригодним програмом представиће се деца и основци нижих разреда, а ученици од 5. до 8. разреда извешће рецитал о животу Растка Саве Немањића, српског просветитеља, оснивача аутокефалне Српске православне цркве. Према плановима, програм ће бити представљен и у Сегедину.

Током седнице наглашена је потреба још тешње, ефикасније сарадње између месног црквено-општинског одбора, Самоуправе Срба у Десци и Културно-уметничког друштва „Банат“, а све то у циљу остваривања пројеката и планова на пољу унапређења верског и културног живота Срба у Десци.

П. М.

Разговори о судбини мохачког базичног музеја „Дороћа Канижаи”

Јужнословенска етнографска збирка у незавидном стању

Уреду за националне и етничке мањине 12. јануара одржани су веома важни разговори у вези са судбином мохачког Базичног музеја „Дороћа Канижаи”.

Поменута културна установа већ дуже време налази се у веома тешком положају будући да су средства за одржавање изложбеног материјала, пре свега етнографске грађе Срба, Хрвата и Словенаца у Мађарској мизерна, а ту је и веома корисна документација о већ поменутиим мањинама. И саме зграде (укупно три), у којима се налазе изузетно важне музеолошке вредности, постале су веома тесне и запуштене па је кучино тренутак да се пронађе право решење за судбину базичног музеја.

У циљу да се најзад реши горуће питање будућности осамдесетогодишње институције, у Уреду за националне и етничке мањине одржани су разговори којима су присуствовали Антал Хејзер, председник и Ђура Поповић, потпредседник Уреда за националне и етничке мањине, Петер Ташнади, потпредседник и Ђула Ердеди, референт за мањине Самоуправе Жупаније Барање, а позив за састанак добили су и др Милица Павлов, председница Самоуправе Срба и Мијо Карагић, председник Самоуправе Хрвата у Мађарској.

Приликом састанка, размотрене су све могућности спасавања базичног музеја, међу којима су биле и оне које су се односиле на проширивање комплекса, куповину новог објекта или пак отварање нове локације. Међу свим солуцијама, превагнула је она која се односила на обнову зграде у Варошхаз улици. Овде је размотрена и верзија продаје некретности у Српској улици која више није способна да удовољи захтевима и музејским функцијама, а приход добијен од њене продаје био би уложен у максимално осposбљавање музејског објекта у Варошхаз улици.

Паралелно с тим, како нас је информисао Петер Ташнади, потпредседник Жупаније Барање, пла-

нира се и такозвано чишћење профила, наиме, у поменутој згради би се сачувала комплетна етнографска грађа Срба, Хрвата и Словенаца у Мађарској, док би се богат музејски материјал о историјату града Мохача и Мохачкој бици пребацио на друго место. Он би се, о томе је са руководством Националног парка „Дунав-Драва-Сава” већ постигнут договор, у првом кругу сместио у Спомен-парк посвећен Мохачкој бици где би се приредила привремена изложба.

Приликом састанка, представници Жупаније Барање су од Уреда за националне и етничке мањине затражили да из свог буџета обезбеде одређен део средстава за овогодишње функционисање музеја а разговарало се и о могућим облицима учешћа мањинских самоуправа у одржавању културне установе.

Антал Хејзер, председник Уреда је наговестио да ће из интервентног оквира највероватније са 1,5 милиона форинти моћи да потпомгну функционисање музејске институције. Такође је обећана помоћ и од стране Министарства за културно наслеђе чији су представници пред сам крај 2005. године посетили музеј и стекли увид на лицу места. При реставрацији текстилне грађе, шеф одељења при ресорном министарству обећао је 500.000 форинти, а такође је постигнут споразум да од стране Самоуправе Жупаније Барање у оквиру Алфа програма биће поднета молба да се обнови и среди изложбена грађа мохачког базичног музеја. На тај начин, као и подношењем конкурса код других фондова, задужбина и надлежних министарстава, како је то подвукао Петер Ташнади, постоји реална шанса да се реши питање културне установе. Он је, иначе, предложио и могућност да се евентуално размотри питање права власништва институције која би, евентуално, могла да постане и заједничка својина Жупаније, Самоуправе Хрвата и Самоуправе Срба у Мађарској.

Др Милица Павлов, председница земаљске српске самоуправе је наговестила да ће питање судбине Музеја „Дороћа Канижаи” бити стављено на дневни ред Скупштинне Самоуправе Срба у Мађарској. Том приликом детаљно ће се размотрити на који начин да самоуправа учествује у пружању помоћи музејској установи. Имајући у виду буџет ССМ, тешко је замислити да ће земаљска српска самоуправа моћи материјално да учествује у одржавању музеја, међутим, у првом кораку, како рече председница Павлов, најприроднијим се чини пружање помоћи при формулисању конкурсних пријава које се односе на функцио-

нисање културне установе, а тиме би се на јасан начин потврдила морална подршка Самоуправе Срба у Мађарској – наравно, дефинитивну и главну реч има Скупштина земаљске српске самоуправе.

Све у свему, спасавање етнографске збирке Срба, Хрвата и Словенаца у Мађарској је приоритетан задатак. Зато, како је то истакнуто и на будимпештанском форуму, ваља учинити све како би Музеј „Дороћа Канижаи” и даље функционисао и презентовао културно, односно фолклорно богатство, пре свега српске и хрватске заједнице у Мађарској.

П. М.

Успех српског издаваштва у Румунији

Иво Мунџан

Приликом недавне прославе Дана српске културе у Сегедину, коју су својим присуством и читањем песама и одломака из својих радова увеличали српски књижевници из Румуније, о српском издаваштву у суседној нам земљи говорио је Иво Мунџан, уредник издавачке радионице при Савезу Срба у Румунији, који је истакао да су Срби у поменутој држави 1994. године отпочели издавачку делатност и да су до сада објавили 115 наслова. Он је том приликом представио и неколико кругова подухвата: првенствено, објављивање монографија разних манастира, насеља и културно-уметничких друштава, затим литерарно стваралаштво са поезијом, прозом и првом драмом која је написана на тамошњим просторима (реч је о капетану Кочи), а ваља истаћи и дејчу књижевност.

Многострана књижевна радиност Срба у Румунији је свакако за похвалу, а и приликом културне светковине у граду на Тиси истакнуто је да је на овогодишњем Сајму књига у Београду за издаваштво награда „Арсеније Чарноје-

вић” припала Савезу Срба у Румунији. Одликовање је из руку помоћника министра за дијаспору Вукмана Кривокуће примио господин Јовица Пејанов, књижевник из Темишвара, а то је био и повод да о значају признања и положају српског издаваштва разговарамо са господином Ивом Мунџаном:

– Мене је лично то признање помало упутило. Ми смо, наиме, годинама и годинама радили онолико колико можемо нашим скромним снагама, издавали књиге, трудили смо се да те књиге што лепше изгледају, дабоме, уз све адекватнији, бољи и квалитетнији садржај. Излагали смо до сада на више сајмова, и у Новом Саду и у Београду. Међутим, ове године десило се, рекао бих, чудо: добили смо специјално признање, специјалну диплому. Зашто мене то плаши? Како ћемо ту висину задржати? Задржаћемо је квалитетом радова који постоје и који још нису објављени у нашој издавачкој кући. Задржаћемо је настојањем да тај квалитет, уметнички ниво, увећамо. Задржаћемо је настојањем да наша књига буде присутнија у јавности. Задржаћемо је настојањем аутора да сваки по наособ своју књигу промовише што више и више. Треба, дакле, наставак ставити и на што чешће промовисање.

Ја бих се позивао на српску пословицу: „Није кућа тесна, већ је раја бесна”. Наиме, Савез Срба у Румунији добија дотацију од државе. Те дотације су какве јесу. Хвала што их добијамо. Међутим, од тих дотација један део сваке године одвајамо за издавачку делатност. То је скроман део, али људи објављују не водећи рачуна о хонорарима. То желим посебно подвући, јер хонорари нас не интересују. Занима нас објављивање књиге, интересује нас промоција књиге, интересује нас да се српска реч, белетристика чује и прочује. Мислим да је то најважније.

Предраг Мандић

Дочек српске Нове године у Помазу

Коло до зоре

Један од оних дана у години, када људи заборављају свакодневне бриге и стопостотно се предају слављу и веселу свакако је дочек српске Нове године. Једна од најбољих журки традиционално се одржава у Помазу, а тако је то било и овога пута.

На новој локацији, у ресторану који се налази баш на пола пута између Помаза и Сентадере, скупило се мноштво Срба, њихових одушевљених мађарских пријатеља, становника побратимљених насеља из матичне земље, бивших студената, гимназијала-

ца па чак и један астронаут из Америке.

За добру забаву побринуо се оркестар Крунослава-Киће Агатића и гостујући трубачки оркестар Бојана Крстића из Србије. Овај ансамбл, вишегодишњи победник сабора трубача у Гучи, извео је многе познате композиције, а највећи успех имале су – опет – оне из Кустуричиних филмова. Уз трубу и хармонику дошло је и до одбројавања, здравица и размене најбољих жеља за предстојећу 2006. годину, а коло се играло – по обичају – до зоре.

Д. Тешен

Посета Печујаца Београду

Србија је спремна да подржи печујски пројекат

Дочлана делегација Печујског црквено-општинског одбора у саставу јереј Предраг Хајдуковић, парох печујски и др Предраг Мандић, потпредседник поменутог црквено-општинског одбора, 10. јануара боравила је у Београду с циљем да руководиоце разних министарстава упозна са пројектом изградње црквено-уметничке збирке у Печују.

Пут Печујаца најпре је водио у Министарство културе Републике Србије где је госте из Мађарске примила г. Сања Грујичић-Цупаћ, референт за заштиту културне баштине, а затим су детаљни разговори вођени са Силваном Хаци-Ђокић, начелником сектора за заштиту културне баштине при већ поменутој установи. Реагујући на излагање о. Предрага Хајдуковића, она је нагласила да ће министарство подржати напоре Печујаца и изразила жаљење што молба није раније упућена, наиме, пред сам крај 2005. године је формулисан буџет министарства за 2006. у који је могао да буде уграђен и овај пројекат. Наравно, и поред тога, г. Ђокић је обећала финансијску помоћ при почетним корацима реализације изградње црквено-уметничке збирке и подвукла да би најбоље било када би будући музеј био у склопу Музеја Српске православне цркве што би знатно олакшало ствар министарству, поготово приликом преупућивања средстава за печујски пројекат. Осим тога, госпођа Ђокић је скренула пажњу и на важност укључивања студената Академије СПЦ при конзервацији и реставрацији икона и црквених утвари.

Приликом разговора, истакнута је и важност укључивања Републике Мађарске у финансирање пројекта, при којем ће и град Печуј имати важан задатак. Наиме, као културна престоница Европе 2010, већ сада може да конкурише за разна средства, а поготово ће бити кључна 2007, када ће се и код Европске уније моћи да затражи релевантни извори.

На крају разговора, Силвана Хаци-Ђокић, начелник сектора за заштиту културне баштине при Министарству за културу Србије именовала је Сању Грујичић-Цупаћ за контакт особу која ће пажљиво пратити судбину печујског пројекта и стајати на располагању Печујцима.

У Министарству вера Републике Србије делегацију из Печуја примио је др Томислав Бранковић, саветник министра. И господин Бранковић је позитивно одговорио на молбу гостију из Мађарске између осталог и зато јер је Министарство вера ове године добило 150 милиона динара за грађевинску делатност, па и изградња музеја у Печују може да рачуна на подршку овог ресорног министарства. Изразивши своје задовољство због уложених напора на пољу остваривања пројекта у престо-

Делегација из Печуја у Министарству вера...

ници Жупаније Барање, саветник министра се осврнуо и на немили догађај, крађу слика у Новосадском музеју. Он је упозорио да посебну пажњу ваља посветити безбедности икона и свих црквених утвари – духовна вредност српског народа у мађарском делу Барање треба да буде осигурана, заштићена од крађе и других немилних збивања.

Указавши на значај исправности административне процедуре извођачких радова, др Томислав Бранковић је затражио да се одмах након расписивања тендера и потписивања уговора са извођачем сва документација достави Министарству вера Републике Србије. Уједно, саветовао је да се Печујци повежу и са Академијом за конзервацију уметнина српских, наиме, студенти завршних година могли би да обављају конзерваторске радове. За њих би министарство обезбедило солидне хонораре, а Будимска епархија би морала да сноси само трошкове смештаја и исхране. Такође, са Академије би био

именован професор који би надгледао конзерваторске радове студената поменуте образовне установе.

– Све у свему, Министарство вера Републике Србије ће максимално подржати изградњу црквено-уметничке збирке у Печују јер је то у корист спасавања драгоцених духовних вредности српског народа у Мађарској, у Барањи – рекао је др Томислав Бранковић, саветник министра коме је јереј Предраг Хајдуковић уручио писмену молбу Његовог преосвештенства епископа будимског Господина Лукијана која се односи на финансијску помоћ при завршетку радова на шиклошком светом храму. Централна прослава 200. годишњице древне светиње одржаће се 24. септембра текуће године па је искоришћена прилика да се како г. Бранковић тако и г. Милан Радловић, министар вера позову на свечаност.

Позив на прославу у Шиклошу упућен је и проф. др Војиславу Вукчевићу, министру за дијаспору

Републике Србије који је у згради министарства лично примио госте из Мађарске. И сам Барањац, добро упознат са приликама у Барањи, Републици Мађарској, а поготово у Печују, господин Вукчевић је подвукао да ће упркос скромнијем буџету у односу на претходна два министарства, и материјално и морално подржати печујски пројекат, истакавши при томе да поменуто ресорно министарство треба да удовољи и обавезама које прописује Међувладине мешовита комисија Мађарске и државне заједнице Србије и Црне Горе, а то је пре свега финансирање приоритетних пројеката попут обнове српске православне цркве у Будимпешти и поновно оживљавање и оспособљавање Текелијанума.

Нагласивши да пројекат изградње црквено-уметничке збирке у Печују треба да финансира и мађарска држава, штавише, помоћу одређених фондова и Европска унија, министар за дијаспору је посебно истакао важност финансирања једног другог пројекта значајног за српску дијаспору који носи назив МОБА 2006. при којем владика Лаврентије марљиво ради на окупљању српске омладине из расејања. МОБА је програм који доприноси унапређивању и продубљивању српске националне свести, културе, језика, светосавске српске православне вере – рекао је проф. др Војислав Вукчевић.

Захваливши се на гостопримству и обећаној помоћи, на крају разговора Печујци су позвали министра Вукчевића да својим присуством увелича јубиларну прославу шиклошке светиње и уручили му црквени календар, издање Будимске епархије које су, као поклон, уручили и у Министарству културе и Министарству вера Републике Србије.

Све у свему, разговори вођени у Београду били су веома корисни а како је то подвукао јереј Предраг Хајдуковић, парох печујски, надмашили су сва очекивања бар што се тиче подршке матичне нам земље:

– Желим да изразим своје задовољство јер смо били у прилици да наведеним министарствима изложимо план музеја и храма а она су, скако у свом домену, обећала помоћ у новчаним средствима и помоћ у стручном раду. У питању је помоћ око реставрације икона што је заиста велика ствар јер изискује велика финансијска средства. Ја се надам да ће господа из наведених министарстава одржати своја обећања и да ћемо почети са изградњом нашег објекта јер заиста, како смо у излагању и навели, ствар је алармантна по питању икона, црквених утвари. Што хитније би нам требао тај објекат да бисмо наше благо из мохачког намесништва што пре заштитили и сместили у наш музеј.

Предраг Мандић

... и Министарству културе Србије

Владика нишки Иринеј (Гавриловић)

Три деценије на епископском трону

У црквеним круговима није тако чест случај да се изабрани епископ на тој функцији задржи пуних тридесет година. Међутим Његово преосвештенство епископ нишки г. Иринеј Гавриловић је недавно обележио три деценије од када је именован за владика. Његова биографија је бурна и врло занимљива: рођен је у селу Видовом код Чачка 1930. године. У родном селу завршио је основну школу, а потом гимназију у Чачку. По завршетку гимназије уписао се и завршио Богословију у Призрену, а потом и Богословски факултет у Београду. По повратку из војске бива постављен за суплента (професора) Призренске богословије. Пре ступања на дужност професора октобра месеца 1959. године у манастиру Раковица, од стране Његове светости патријарха Германа, прима монашки чин, добивши монашко име Иринеј. На дан св. Петке, 27. октобра 1959. у цркви Ружица испод Калемегдана, бива рукоположен у чин јеромонаха. Док је као професор у Призренској богословији службовао бива упућен на постдипломске студије у Атину. Године 1969. године бива постављен за управника Монашке школе у манастиру Острог, одакле се пак враћа у Призрен и бива постављен за ректора Призренске богословије. Са те дужности 1974. изабран је за викарног епископа Његове светости патријарха српског, са титулом епископа моравичког. Годину дана касније изабран је за епископа нишког, а ту дужност обавља и данас.

Изјаве појединих црквених великодостојника и председника Србије Бориса Тадића да „Црква треба да се пита у важним друштвеним питањима“ изазвала је велике полемике у јавности. Како водите улогу Цркве у јавном животу и њену мисију у савременом друштву?

– Председник Тадић је као мудар државник и родољуб дао објективну изјаву о Цркви и њеној улози. Црква није нека имагинарна организација, него жива заједница честитих, родољубивих и одговорних личности. Она не може а да не буде животно заинтересована за своју и судбину народа. Знамо да би и неки садашњи политичари волели да Цркву виде и њен глас чују само у порти и на гробљу, као што је то било у време бивше, нападне идеологије. Црква би била веома радосна када не би било потребе да се бави пословима о којима треба да брине држава. Али, када наступе сумутна времена или када неко својим политичким ставовима поведе народ тамо где не треба, Црква не може и не сме да ћути. Таквих момената било је много у нашој страдалној историји, а тако је сада и на Косову и Метохији где је једино Црква остала да дели судбину свога страдалног народа.

Свети архијерејски сабор СПЦ

упутио је јасну поруку међународној заједници и домаћим властима о драматичном положају Срба на Косову и Метохији, тврдећи да „робље не може да гласа“ и да Срби не треба да учествују у прелазним косовским институцијама јер је то легитимизација независности. Због чега се Синод у међувремену одлучио на сарадњу са Владом Косова, потписујући Меморандум о обнови порушених цркава?

– Наша Црква никада није заузела став о несарадњи с представницима који сада владају Косовом и Метохијом. Када су косовски избори били у питању, Црква је сматрала да робови који немају слободу кретања и сигурност за живот, немају ни право гласа. Зато је њен став био да Срби не треба да гласају. Наравно, она о том питању није полемисала са онима који су о томе имали другачије мишљење. Сада када је у питању Меморандум, стало се на становиште да је он прихватљив и да су уважени неки битни ставови којих раније није било у оном првом Меморандуму, који је потписао владика Артемије. Сматрали смо да то не треба одбацити, јер је постојала опасност да средства намењена Цркви оду на другу страну и да се одустане од свих планова обнове наших светиња. Најављена је и велика донаторска конференција за даље прикупљање средстава у циљу обнављања цркава, манастира, а ваљда и домова нашег народа. Зато је његова светост патријарх прихватио овај Меморандум. Истина, ту је било неких проблема, тако да је патријарх повукао свој потпис, али када је његова светост увидео оправданост Меморандума, он је свој потпис потврдио и оснажио.

Значи ли то да је СПЦ овим потписом заправо прва признала привремене косовске институције?

– Нема ни говора о признавању инситуција. СПЦ је прихватила да обнову води УНМИК, а не Косово, као што ће средства долазити из међународне заједнице преко УНМИК-а.

Да ли је могуће спровести овакву одлуку Синода мимо воље надлежног епископа Артемија који се није сложио с потписивањем Меморандума?

– Свети Синод је, као извршни орган Свето архијерејског сабора, изнад сваког епископа. Надамо се да ће искрсли проблем са владиком Артемијем бити решен у духу црквеног поретка. Ми схватамо његове проблеме, али мислимо да Косово и Метохија није само проблем и питање владике Артемија него целе наше Цркве, што ће он, надамо се, уважити.

Сабор ће се свакако позабавити овим питањем и учинити да владика Артемије прихвати став Синода и Сабора. Не би било добро да он то одбије и да се створи непотребан јаз. Надам се да до тога неће

доћи. Владика Артемије је разуман човек и то ће схватити.

Што се тиче именована члана СПЦ у Комисији коју предвиђа Меморандум, ту не би требало да буде проблема. Владика Теодосије је викар владике Артемија. Мислим да се владика сагласио и раније да он буде учесник у неким сличним улогама.

Како врх СПЦ гледа на идеје о подели Косова и Метохије или његове евентуалне „замене“ за Републику Српску?

– Црква се тим питањима још није посебно бавила. О томе не могу да одлучују ни епископ, ни Синод него само највећа црквена власт, а то је Сабор. Али, свака подела Косова за Цркву је неприхватљива. Косово може бити анектирано, може бити насилно одвојено од Србије и Црне Горе и проглашено за независно, али све би то био акт силе и насиља који ће као такви сигурно бити вечити проблем и за нас и за међународну заједницу. Зато се мора тражити мудро, историјско решење које ће одговорати и нама који смо тамо вековима присутни и том народу који ми признајемо као већински. Да би се дошло до трајног мира на Косову и Метохији, мора бити много више договора него што је сада.

Колико је СПЦ, преко појединих епископа била директан учесник важних догађаја у последњих 15 година, јер као и Милошевић раније, тако и власти после 5. октобра 2000. не крију да имају „своје владике“ у Патријаршији?

– То је ствар личних односа појединих епископа. Ако и има таквих случајева, они су појединачни, лични, и свакако у најбољој намери. За Цркву су важне само одлуке донете у Синоду и Сабору. Можда, посматрано из данашње перспективе, неке изјаве и ставови нису били најцелисходнији, али увек су били у најбољој намери.

Да ли долазак поглавара, у православном свету непризнате Македонске православне цркве архиепископа Стефана код патријарха Павла, значи наставак преговора и које су сада канонске могућности за решавање тог проблема?

– Нису ми познати детаљи разговора његове светости са архиепископом Стефаном, јер нисам био тада у Београду. О томе ће бити речи на седници Светог синода. Наша Црква није затворила врата за преговоре. Она су отворена, расположење постоји, али као члан делегације СПЦ који учествује у преговорима са МПЦ, морам да кажем да никад нећемо прихвати-

Епископ Иринеј

ти неканонску одлуку о аутокефалији.

Југ Србије и раније је важио за неразвијено подручје. Колико драматично погоршање економског положаја становништва утиче на рад Цркве и евентуално отвара простор за њено деловање на социјалном плану?

– Нишка епархија налази се у једном релативно сиромашном и пасивном крају наше државе, где се и Црква и становништво већ дуго низ година суочавају са озбиљним економским проблемима. Због миграције становништва у градове последњих двадесетак година, села око Бабушнице, Црне Траве, Сврљига, Заплања, Пусте Реке, а у новије време и Топлице више су него преполовљена. Остала су без подмлатка и наде у будућност. Школе које су не тако давно имале између 500 и 1.000 ученика сада су сведене на неколико десетина ђака. Црква је због тога данас суочена и са проблемом материјалне егзистенције свештеника у тим крајевима који, као што се зна, живе од парохијских принадежности. Министарство вера преузело је на себе да плаћа социјално и здравствено осигурање за 14 свештеника из најугроженијих парохија. Има наговештаја да би они могли бити и материјално помогнути, али то тек треба да се реши. На ове невоље сиромаштва дошле су избеглице. Најпре из Хрватске и Босне, а касније и с Косова. На терену Епархије сада живи више од 20 хиљада избеглица. Њихов положај је очајан. Ми као Црква у мало чему можемо да им помогнемо и то ужасно стање некако олакшамо, осим што са њима и материјално угроженим становништвом Епархије делимо помоћ која нам стиже углавном из Грчке.

Д. Ј.

Психосоматски узрочници болести по Лујзи Л. Хеј

Излечите тело здравим мислима (1.)

Последњих година сведоци смо нових, разноврсних тумачења здравственог стања појединца и нових мишљења о могућностима излечења. Све више стручњака у свету указује на везу између психосоматских узрочника и разних здравствених проблема. У овом тексту преносимо теорију Лујзе Л. Хеј, психоаналитичара, професора метафизике на Калифорнијском Универзитету, која покушава да људима помогне у откривању њиховог креативног потенцијала и могућностима његовог коришћења у самоизлечењу и сопственом духовном развоју.

Лујза Л. Хеј истиче да је сваки појединац креатор сопствених мисли, свог ума, те зато за сопствене фрустрације не треба кривити друге, јер свако ствара ситуације у којима се налази, осмишљава сопствену стварност. Она такође верује да људи сами стварају сопствене болести, пошто тело представља огледало човекових унутрашњих мисли и предрасуда. Како ће наше тело реаговати у појединим ситуацијама, да ли ћемо бити спокојни или ћемо западати у стање болести зависи од нашег размишљања, начина на који се понашамо, тврди Хејова.

Према теорији Лујзе Л. Хеј за

њу, да сагледамо другу страну проблема. Уколико постоји проблем значи да смо тврдоглави у нашем властитом процењивању ситуације.

Грло

Грло представља способност да кажемо своје мишљење, питамо шта хоћемо и уколико осећамо да немамо овакво право јавиће се проблеми са грлом. Промуклост се јавља као одраз нагомиланог беса а уколико постоји и прехлада сматра се да се ради о менталној конфузији. Грло представља и креативну силу која излази из нашег тела, на тај начин изражавамо креативност. Уколико нам је ускраћена ова могућност јавиће се проблеми у грлу. Лујза Л. Хеј сматра да је проблем са тироидном жлездом проблем потиснуте креативности. Јавља се код особа које нису радиле шта су желеле и које су се трудиле увек да задовоље своје најближе. У грлу се налази и центар енергије и проблеми у грлу могу указивати на могуће промене које нам се дешавају или промене којима се одупиремо. Кашаљ је начин да одреагујемо, кажемо нешто, указује на започети процес промене. Кашаљ се у ординацији Лујзе Л. Хеј користи као инструмент за самооткривање. Пацијентима који се закашљу ова психоаналитичарка саветује да одмах додирну грло и гласно кажу: „Ја сам спреман да се мењам” или „ја се мењам”.

Саставила: др Жаклина Богдановић

болести сваког дела тела може да се веже сасвим одређени психички проблем. У наставку текста покушаћемо да уkratко сажмемо њена размишљања на ту тему.

Глава

Глава представља нас саме, показујемо је свету и по њој нас препознају. Уколико осећамо да нешто није у реду са нама, значи да постоји проблем у региону главе. Главобоље се тумаче као знак неумерног кажњавања сопствене личности. Лујза Л. Хеј саветује да у моментима главобоље застанемо и запитамо себе где смо се и како огрешили, да опростимо себи и престанемо о томе размишљати. Људи који имају потребу да буду савршени, имају у себи много потиснутог беса, те имају мигренозне главобоље.

Коса

Коса представља снагу. У стањима повећане напетости и уплашености долази до скупљања поткожног ткива лобање, те коса не може да дише – и почиње да опада. Истраживања показују да све већи број женске популације има овај проблем, пошто све већи број њих улази у „пословни свет”, пун фрустрација. За такве особе је неопходна релаксација, тврди Хејова, односно, конкретна вежба смањења напетости, опуштања лобање, коју они треба да раде скоро свакодневно.

Уши

Проблеми са ушима се јављају када подсвесно не желимо нешто да чујемо. Бол у увету означава да смо љути због онога што смо чули. Лујза Хеј сматра да је бол у ушима јако чест у дечјој популацији управо због тога што деца слушајући

непријатне ствари у својој околини, због правила васпитања не могу да промене ситуацију око себе, те на тај начин реагују. Глувоћа представља дуготрајно подсвесно одбијање да се неко слуша и обично се јавља у породицама где је брачни друг особе која има овај проблем прилично причљив.

Очи

У ситуацијама када не желимо да видимо нешто из сопствене ситуације, живота у прошлости, садашњости или будућности доћи ће до проблема са очима. Уколико мала деца носе наочари, Лујза сматра да то настаје у породичном окружењу где се често дешавају ствари које им се не допадају, које не могу да измене и замагљујући вид не морају јасно да их гледају. Лујза наводи своје пацијенте који су поправили диоптрију онда када су били спремни да се врате у прошлост, да се суоче са ситуацијом коју нису желели да гледају и да раскрсте са њом.

Синуси

Проблеми са синусима указују на постојање блиске особе из наше околине која код нас изазива нервозу. Лек за ову болку је враћање самопоуздања, свест о томе да смо сами креатори наших мисли и наше судбине. Мир и хармонија у нашем уму, по Лујзи Хеј, отклонитиће и ту врсту проблема.

Зуби

Зуби представљају одлуке. Проблеми са зубима настају у ситуацијама када постоји дуга неодлучност, неспособност да се призна истина о својим идејама.

Врат

Врат представља способност да будемо флексибилни у размишља-

Додељена НИН-ова награда Миру Вуксановићу

Миро Вуксановић је добитник НИН-ове награде за најбољи роман „Семољ земља” објављен на српском језику у 2005. години. Одлука је донета на основу одлуке жирија који су сачињавали Петар Пијановић – председник, Тихомир Брајовић, Александар Јерков, Душан Маринковић и Иван Негришорац. У најужем избору је био и роман Давида Албахарија „Пијавице”, а у ужем избору су били и романи: „Ко плаче” Сање Домазет, „Берлинско окно” Саше Илића, „Уточиште” Милице Мицић Димовске, „Апсинт” Горана Милашиновића, и Јохан с 501 Мирјане Новаковић.

Роман-речник „Семољ земља” представља други део трилогије у настајању, у издању „Филипа Вишњића”. Слободан Рељић, уредник НИН-а, оснивача награде, рекао је да је Семољ планинска земља са које расту речи, земља каквих је изгледа све мање и да ће се у авантуру читања овог романа упустити чак и они читаоци који то нису планирали.

У слову о награђеном роману председник жирија Петар Пијановић рекао је да се роман издваја из овогодишње продукције јер је Миро Вуксановић успео у њему да сједини врлине традиције и прошлости са савременошћу и новим поетским могућностима. Петар Пијановић је нагласио да читалац који у новом роману тражи јединствену причу, неће је наћи. „Али зато ћете у овој књизи наћи и прочитати деветсто и девет малих прича које у распршеном, дезинтегрисаном телу романа творе и обликују разлистану и слојевиту скаску о Семољ земљи.”

Беседу поводом награде Вуксановић је назвао „Ако” рекавши да има намеру да пише азбучне семољске књиге и „да поврати архајски слој са осталим слојевима српског језика, да од речи изгубљених онамо одакле је Вуков језик, затурених у журби која не зна меру, да од застарелих речи саставља романи који не застаревају и којима не може наудити епидемија „дукљанитис вулгарис”. Миро Вуксановић је нагласио да нема времена да пише књиге за једно читање, већ да пише обилати роман, у исто таквим наставцима, који се може читати на неколико начина, чије мале делове, у хиљадама, треба узимати као лек или као чашицу доброг пића по жељи. Читаоцима је обећао да ће, ако буде прилике, бити још које „ако”, друкчије или овакво, уз наду да ово признање неће морати да користи као попуст за добијање држављанства у својој држави.

Приредила: **Ж. Богдановић**

ПИСМА

ИЗВЕШНОЈ

Да те питам...

Жали ми се једна познаница, српска списатељица, како је новинари питају свакојаке глупости. И не само они, него и обичан свет. После сваког њеног романа (који немају ни посредне везе са дневном политиком) засту је рафалима питања о њеном виђењу колективне будућности.

– Свашта пита овај народ. Као да сам видовита Зорка, боже ме сачувај – јада ми се. Правда се како је она само уметница и не зна откуд људима помисао да би она могла да зна шта нам ко од политичара спрема.

– Хајде што питају мене, можда сам некада и убола неко слово о политици. Али замисли једну сликарку Мају (наравно да се „Маја” зове другачије – масло Д. Ј.). Упитали је на отварању изложбе где се по њеном мишљењу крију Караџић и Младић, затим како би реаговала када би се они изненада појавили у галерији и шта мисли о изјави Салмана Руждија да се у основи исламског тероризма крије страх његових актера од сексуалног контакта са женама.

– И шта им је одговорила? – питам ја.

– Ништа, показала им кажипрстом врата. На несрећу, није знала да је тај који ју је питао глупости главни уредник једног тиражног листа. И можеш мислити. Оурнио је у новинама. Као, слике нису лоше и право је чудо да их је насликала особа којој недостају општа култура и домаће васпитање. Решила је да му се освети тако што ће на следећој продајној изложби написати да је део прихода намењен општој и професионалној едукацији чланова редакције дотичног листа.

Познаница ми још рече како су је пре неколико дана питали: „Па добро, реците нам када ће нама коначно бити боље”. Није хтела да ми каже шта им је одговорила да ми не би повредила „мушку сујету”, па сам морао да потражим новине. Каже овако:

– Србији ће бити боље када мужеве у порођајним салама буду поред својих жена. Од тог тренутка кренуће ментални препород породице, а и друштва у целини. Чињеница да Срби своју децу дочекују у кафанама док им жене у болницама вршиште од бола, потпуно је ненормална. Када мушкарац дочека дете за кафанским столом, оно што касније следи је бежање од куће, од деџег плача, а онда ће наћи љубавницу. Исто је и са женом. Заостављена жена, када се мало опорави, наћи ће љубавника и то је крај брака. Резултат тога је несрећно дете, несрећан човек и на крају, то је несрећна земља.

Д. Ј.

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Александар Симић и група „Серафими”

Концерт групе „Серафими” је одржан 23. јануара у Народном позоришту и биће на репертоару ове куће једном месечно. Са њима на сцени су наступили хор „Херувими”, Браћа Теофиловићи и две балетске трупе.

Александар Симић је и председник релативно новог Удружења за унапређење и популаризацију класичне музике. „Серафими” су први пројекат Удружења, а у плану је велики концерт у париској катедрали Нотр Дам у новембру, где ће бити изведена Симићева миса „Солемиор” коју је Ватикан наручио поводом 950 година од раскола између Западне и Источне цркве. За 32 године Симић иза себе има разноврстан и обиман опус. Руска Федерација поручила је од њега композицију за прославу 50 година победе над фашизмом, компоновао је успаванку за малог Исуса у знак 2.000 година хришћанства, Малу Божју мису и циклус соло песама на стихове Јована Павла II поводом 25 година понтификатуре Светог оца, циклус соло песама на стихове Јесејина, поводом 100 година од рођења и 70 година од смрти песника.

У Народном позоришту у Београду отказана премијера драме Петера Хандкеа

У историји Народного позоришта у Београду, а и у театарској историји наше матице не памти се да је припрема једне представе траја-

ла више од две и по године и да је пред саму премијеру дошло до њеног отказивања.

Драма „Час у коме ништа нисмо знали једни о другима” Петера Хандкеа одлуком Управног одбора Дrame Народного позоришта у Београду стављена је на репертоар 8. септембра 2003. године. До сада је одржано више од 120 проба са ансамблом од 28 учесника.

Редитељ Младен Матерић, заговорник такозваног невербалног театра, уметник светске репутације и у рангу славних имена попут Пине Бауш, Јожефа Нађа, Саше Валц, добитник ордена Витеза културе Француске, успео је да направи копродукцију између Народного позоришта и једне од најреномиранијих француских и светских позоришних кућа, театра De la Vil у Паризу, на чијој сцени наступају највећа имена не само Француске већ и света. Тај театар требало је да буде домаћин уметницима Народного позоришта из Београда више од десет дана, од 21. марта до 1. априла ове године. Младен Матерић је морао да заустави рад на представи због непоштовања уговора.

„Историја литературе Рома” Рајка Ђурића на мађарском

„Историја литературе Рома” Рајка Ђурића, прва те врсте у Европи, преведена је на мађарски језик и објављена у Будимпешти код издавачке куће „Pontkiado”.

Ђурићево дело о ромској књижевности први пут је објављено у оригиналу, на немачком језику, код берлинског издавача „Parabelis”, у сарадњи са Универзитетом у Букурешту. Ново, проширено издање дела познатог стручњака за ромски језик и културу, и аутора прве ромске граматике, објавиће ускоро Универзитет INALCO у Паризу.

...И

ТАЧКА

Песма песника М. о заједљивости

Песник М. је тога дана био у заједљивом расположењу те је успео да увреди скоро сваког на кога је набасао, пријатеље, познанике, непријатеље, случајне пролазнике, продавачицу у супермаркету, шанкера у свом омиљеном пабу, а на крају дана је, још под свежим утиском поменутих доживља, написао песму о заједљивости, коју овде доносимо:

Зајед

Сладак угриз
у страну тело
слат и топлина
туђег меса и крви
у лар пур лар
крвопијанству је први;
Оштри зуби-речи
примедбе-очњаци
красе грозну чељушт
тог вербалног-вука
страх и трепет
занемелог пука;
Из грла му гамижу
отровне увреде-црви
и прождреће сваког
тај крволоко први
– док га не поједе
што у њему врви.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ

Неплаћени рачун болесног диктатора

Једна од главних вести прошле недеље, не само у Србији већ и у свету, биле су гаранције које је Русија дала за привремени боравак Слободана Милошевића у Москви ради лечења у Научном центру за кардиоваскуларну хирургију „Бакуљев”.

Руска страна, поред осталог, гарантује безбедност бившем председнику Југославије за време боравка у руској престоници, као и његово повратак у Хаг.

Привремено ослобађање током суђења, међутим, до сада се није практиковало у Хашком трибуналу. Стручњаци сматрају да је, и поред гаранција Русије, мала вероватноћа да Хашки трибунал одлучи да Милошевића привремено пусти на слободу зато што Хаг сумња да ће га Русија вратити, јер лекари увек могу да кажу да не могу да га транспортују, да он због болести не може да издржи лет авионом и слично... Тужилаштво је указало да судско веће не може да буде сигурно да би руске власти – чак и када би то желеле – биле у стању да Милошевића ухапсе и врате у Хаг у случају да он прекрши услове привременог боравка на слободи. Карла дел Понте је приметила и то да у Русији и даље живи бивши генерал МУП-а Србије Властимир Ђорђевић, оптужен за ратне злочине на Космету, као и да се у тој земљи крило више оптужених босанских Срба, који су се касније предали Хагу.

Московски дневник „Комерсант”, позивају-

ћи се на изворе блиске Кремљу, такође пише да би бивши председник Србије Слободан Милошевић, уколико оде на лечење у Москву, могао да се не врати у Хашки трибунал и остане у Русији заувек.

И док се бивши диктатор нада избављењу из тамнице, Србији стижу завршни рачуни његове владавине. Америчка администрација, наиме, сматра да ће тек проглашење независности Косова означити победу над Милошевићевом политиком. Овако бар тврди Сузана Вудворд, професорка политичких наука Њујоршког универзитета, и један од највећих америчких стручњака за Балкан. Она предвиђа да ће Косово ускоро добити независност, а шта ће то значити са становишта суверенитета, решаваће се на два начина. Први је успостављање прелазне владе која ће бити под јаким мониторингом ЕУ и међународне заједнице, а други је – и ту је права суштина преговора – како ће се Србији надокнадити губитак Косова. Јер, Србија је Косово, каже Вудвордова, фактички већ изгубила. Реч је само о томе како ће обештећење бити, и ко ће га платити. Психолошка надокнада значила би да нема промене граница, али у том случају нема ни суверенитета Косова. Економска надокнада би могло бити брисање спољног дуга Србије, међутим, тешко да ће ММФ на то пристати. Политичка надокнада је узбрзано приступање Србије Европској унији. „Независност Косова је добро техничко и правно решење за низ практичних проблема са којима се тамо суочавају Срби”, каже професорка Вудворд, и додаје: „Нарочито у првим годинама, док траје ЕУ мониторинг, косовска прелазна влада ће желети да се што боље покаже, као озбиљна и одговорна, и убедиће становништво да поштује људска и права мањина.”

партнера”. Путин је додао да су највеће присталице демократије у Русији заправо сами Руси. „Русија је заинтересована за другарско, пријатељско разматрање питања демократије и ми ћемо са задовољством саслушати препоруке, савете наших партнера и уколико увидимо да нешто од оног што предлажу наши партнери одговара нама, кореспондира са нашим интересима, ми то можемо искористити”, истакао је председник Русије.

Једна од главних тема официјелних разговора у Кремљу је био „атомски спор” са Ираном, при чему је договорено обострано усаглашавање ставова. Владимир Путин је апеловао да се код тог питања ради веома пажљиво, без допуштања оштрих и погрешних корака. „Потребно је деловати веома пажљиво у тој сфери. Ја самом себи не бих допустио ни једну неопрезну изјаву, а ни Министарству иностраних послова нећу дозволити да начини ниједан погрешан корак”, изјавио је Путин. Он је појаснио да је један од централних проблема заправо обогаћивање урана. „Нудили смо иранским партнерима да створимо заједничко предузеће за обогаћивање урана на територији Русије”, подсетио је Путин.

Осврћући се на питање Северноевропског гасовода, немачки канцелар Ангела Меркел је изјавила, да је Северноевропски гасовод значајан за Европу и да пројекат није усмерен ни против које земље. „Ми смо разговарали о енергобезбедности, о Северноевропском гасоводу. Свима је јасно да тај пројекат није уперен ни против кога, већ представља веома важан пројекат за Европу и Немачку”, казала је канцелар Немачке на заједничкој конференцији за штампу са председником Путином.

Ангела Меркел је позвала Владимира Путина да у мају ове године посети аерокосмички салон у Берлину. Осим тога, како је казала Меркел, форум Петербуршки дијалог у септембру ће бити настављен у Дрездену, где би немачки канцелар такође „желела да види руског председника”. Меркелова је такође потврдила, да ће руско-немачке консултације бити настављене у априлу у Томску.

ТЕКУЋА

ТРАКА

Умро Ибрахим Ругова

Ибрахим Ругова (62), председник Косова, преминуо је у суботу од рака плућа у својој резиденцији у Приштини. Одмах по овом сазнању шеф Унмика, Сорен Јесен-Петерсен, позвао је на хитан састанак политичке лидере Косова. Питање Руговиног наследника отворено је у Приштини пре него што је његов „одлазак” био већ извесан, а у први план избило је име Фатмира Љимаја, бившег хашког оптуженика.

Вук и шпански краљ

Министар спољних послова Србије и Црне Горе Вук Драшковић срео се у Мадриду са шпанским краљем Хуаном Карлосом. Главна тема њиховог разговора била је ситуација на Косову и Метохији и решавање будућег статуса Покрајине. Драшковић је шпанском краљу рекао да би „одузимање територијалног интегритета Србије значило опасан преседан и почетак ланца несрећа” са несагледивим последицама, „од Кипра преко западне Македоније, Босне и Херцеговине, Италије, Шпаније, Британије, до Русије, а можда за десетак година, и самих САД”.

Карић се жалио Месићу

Богољуб Карић, лидер Покрета снага Србије, разговарао је у Загребу са председником Хрватске Стјепаном Месићем, обавестивши га о „терору” који премијер Србије Војислав Коштуница спроводи против њега, његове породице и компаније. Према Карићевим речима, Месић је изразио забринутост и нагласио да су нам потребни мир и сигурност у региону. „Они који су шверцовали струју, нафту, цигарете, оружје, који су финансирали паравојне јединице, сада су постали Коштуничини пријатељи”, каже Богољуб Карић.

Брат Сретен и долари

Српска полиција је поднела кривичну пријаву против Сретена Карића (58), генералног директора мешовитог предузећа „Мобилне телекомуникације Србије БК-ПТТ” ДОО Београд. Рођени брат Богољуба Карића се сумњичи да је од 2002. године до тренутка подношења кривичне пријаве, у саизвршилаштву са бившим стечајним управницима у предузећу „Мобтел”, прибавио себи, односно својим и партнерским предузећима, корист у укупном износу од 50 милиона долара. За тај износ Карић је оштетио државу тј. Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија”.

Ухапшен Капетан Драган

У Сиднеју је ухапшен Драган Васиљковић (51), познатији као Капетан Драган. Хрватска је недавно због наводних злочина у протеклом рату расписала међународну потерницу против Васиљковића, на основу које је и приведен у Аустралији, чији је држављанин. Аустралијски државни тужилац изјавио је да неће изручити Капетана Драгана уколико би могао бити осуђен на смртну казну, али пошто Хрватска у свом закону нема најтежу пресуду препреке за екстрадицију нема.

Иран би да преговара

У настојању да задобије међународну подршку и избегне осуду Савета безбедности УН, Иран је прошле недеље предложио обнову нуклеарних преговора са Европљанима, потез који су Британци одмах одбацили и назвали га „празним”. Француска је такође одбацила предлог Ирана, истичући да Техеран мора прво да суспендује своје нуклеарне активности. Иранска одлука да обнови неке осетљиве активности „значи за нас да није могуће да се састанемо под завољавајућим условима и да наставимо дискусију”, изјавио је портпарол Министарства спољних послова Денис Симонеу. „Иран мора потпуно да суспендује ове активности.”

ОКО

ПЛАНЕТЕ

Посета немачког канцелара Москви

Осетљиве теме – равноправни дијалог

Нова немачка канцеларка Ангела Меркел, након што је у Вашингтону америчком председнику саопштила да не мисли ништа добро о америчком логору на Куби, Гвантанаму, у Москви је покренула питање људских права у Чеченији и проблеме око руског закона о раду невладиног сектора, који, по њеном суду, омета рад НГО сектора у Русији. На конференцији за новинаре у Кремљу Меркелова је изјавила да су у вези са „чеченским питањем”, мишљења остала неусаглашена, али се залажила да се у програмима помоћи ЕУ нађе и овај регион.

Путин је, са своје стране, истакао да ће две земље и даље развијати сарадњу у „вањској политици, привреди и у хуманитарном сектору”. Прећутао је питање Чеченије, али је узвратио да се о спорном закону о раду НГО сектора врши експертиза, те да рад страних фондација није угрожен. Ни на Западу није све идеално, оценио је хладнокрвно руски председник. „Врло је угодно што се наше законодавство може радовати великој пажњи наших страних

Привредна сарадња „запањујућа”

Ангела Меркел је привредну сарадњу Немачке и Русије окарактерисала као „запањујућу”, при чему је мислила на запањујући раст трговинских односа, који су у 2005. години достигли невероватних 26,66 милијарди евра. Перспективе су велике, пошто немачкој привреди треба руско тржиште, а Русији је потребна немачка технологија.

Свети Саво у Дврсно

Дође свети Саво у Дврсно на конач у једнога човјека. Када буде вријеме да пјевају пијевци, запјеваће пијевац у оној кући. „Лијепе оне тице!”, рече свети Саво домаћину, „ваља стотину дуката!” Домаћин, кад то чу, закоље пијевца, па га метне у бисаге светом Сави. Отален оде свети Саво са ђаком, док ти онај домаћин за њима. Стигне их, па рече светом Сави: „Ону тицу што ти рече да ваља стотину дуката украде ми твој ђак!”

„Не може то бити!”, рече свети Саво. „А ти дај да ти преберем бисаге”, рече онај човјек. Отпуче бисаге. Када у бисагама заклан пијевац. Свети Саво му даде стотину дуката и рече: „До сада све било лијепо оно мјесто, а одселе све се прометнуло у студено камење!” Кад онај дође у село, а то све село у студеном камењу. Он брже-боље полети за светим Савом и понесе дукате, те га стане кумити и моли ти да га благослови и поврати како је и било. Свети Саво га благослови и извади из браде четири длаке, те му их даде у мараму и рече да их нигдје не развија док не дође наред села. Но он се превари, па разви да види шта је, а вјетар му једну длаку однесе, те му сад три остану. Донесе их наред села, па баца на три стране, а село се врати као што је и било. Ону четврту длаку однесе вјетар у Грахово и падне у Бару, стога Бара вазда добро рађа. Она страна од села гдје није дотакла она длака то је све остало у камену и та се страна зове Каменица.

Како је свети Сава измирио браћу

Браћа Савина Вукан и Стефан Немањић позвали су најмлађег брата Саву да дође у Србију и донесе очеве мошти. То су учинили тек пошто су се измирили и када је мир требало учврстити. Сава је желео да помогне својој браћи, држави и народу, па је одлучио да

Приче о светом Сави

пође у Србију, мада су постојале и друге околности које су га приморале да то учини. После пада Цариграда 1204. године Латини су од освојених византијских земаља формирали посебну државу – латинско царство, које је у суштини представљао скуп вазалних државица.

Сави је требало између 20-30 дана да стигне у Хвостно. Свечана поворка доцније је стигла и у Студеницу, 9. фебруара 1207. године, а потом очеве мошти положио „са великом почашћу у овој светој цркви, у одређени гроб, који блажени сам себи беше начинио.” На дан литургије, по Доментијану, догодило се чудо, јер је из Немањи-

ног тела потекло свето миришљава уље. Оно је, према средњовековном веровању, имало и исцелитељску моћ. Вукан и Стефан су дали завет над Немањиним моштина да се више неће бунити један против другог.

Свети Саво и двије ђевојке

Кад је ишао свети Саво преко једног села с ђаком, сретну једну несклатну и глибаву ђавојку, ђе носи у једној нечистој штругљици воде. Ишту јој воде да пију. Она им не шћеде дати, но рекла: „Ја немам кад вама сад воду доносити!” Кад

се одмакну мало од ње, рече свети Саво: „Ђевојко, мирни те нароч тјерао!” Кад прођу напријед, срету једну ђевојку много лијепоу и чисту и чиста јој и каца. Заиште јој свети Саво воде да пију. Она одмах дотрча к њима и донесе им воде и напију се. Кад се одмакну од ње, рече свети Саво: „Ајде, ђевојко, прни те нароч херао” Рече ђак светом Сави: „Зашто, оче, за Бога!? Побрка ли се, те рече оној лијепој ђевојци да је тјера црни нароч, а овој глибавој што нам није дала воде да је тјера мирни нароч!?” „Е, синко,” рече свети Саво, „нијесам се побркао, но ће она узети лијепа човјека, па ће држати и њу и себе, а кад буде узела каквог као што је, ту не би било ни дома ни куће – а ова лијепа и да узме неваљалог човјека, она ће умјети држати у њу и њега.

Песме о светом Сави

Свети Сава

*Јутрос ме је пробудила,
Велећ' моја мајка драга:
„Устај кћери, освиће нам
Српског рода Свети Сава!”*

*Устала сам, обукла се,
Пошла радо, ево, амо
Да сви скупа, мили гости,
Светог Саву прослављамо.*

*Сваки Србин данас пева:
„Ускликнимо с љубави”,
А његова песма лети,
У небеса светом Сави.*

Школа светог Саве

*Седи на врх крушке
И нешто себи у браду говори*

*Слуша
Како се медоусто лииће
Његовим речима моли*

Гледа

*Како по брдима ветар ватроносац
Његовим речима псује*

Смешка се

*И полако једе
Књигу господара света*

И дозива гладне вукове

*Са врх крушке баца им листове
Пуне црвених дуговратих слова
И белих јагањаца*

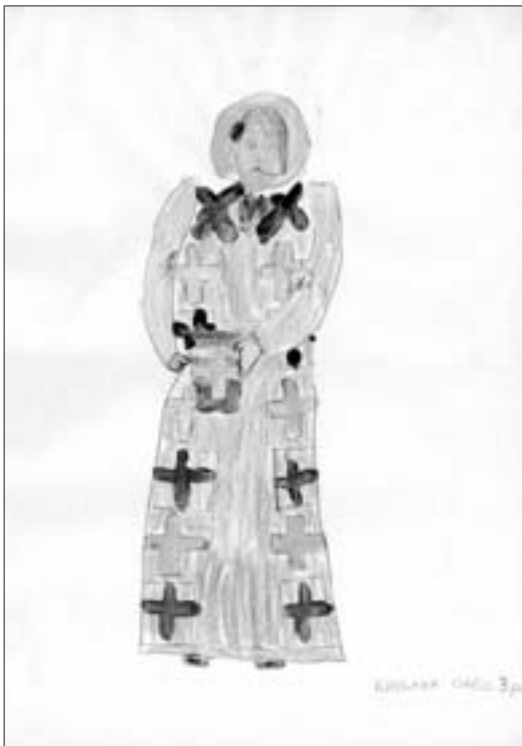
Васко Попа

Воскликнем љубовију

*Воскликнем љубовију, Свјатитељу Савје,
Сербски цркве верховној, свјатитељској главје:
Тамо вјени, тамо слава, гдје наш сербски пастир
Сава,*

Појте јему Срби, пјесн и утројте.

Свети Сава – Биљана Сабо, Будимпешта

Свети Сава – Ивана Марић, Будимпешта

Свети Сава – Бјанка Ромак, Батања

Самоуправа Срба у Мађарској, Будимска Епархија,
Српско позориште у Мађарској, Културни и документациони центар
Срба у Мађарској и Српска самоуправа у Будимпешти срдечно вас
позивају на

Светосавску академију

која ће се одржати у просторијама Текелјанума (Будимпешта,
улица Вереш Палне бр. 17) **28. јануара 2006. (субота) са почетком**
у 15.30 часова.

Самоуправа Срба у Мађарској и Културни и документациони центар
срдечно вас позивају на традиционални

Светосавски бал

који ће се одржати у сали за пријеме „Бурбон“ (Будимпешта,
улица Ајтоши Дирер бр. 19-21) **28. јануара 2006. (субота)**
са почетком у 19.00 часова.

За добро расположење ће се побринути познати естрадни уметници
МИРОСЛАВ ИЛИЋ И ЈАСНА ЂОКИЋ

Продаја улазница се врши од 16. јануара 2006.

Цена улазнице је 7.000 фт. по особи.

У цену је урачуната и вечера на принципу „шведског стола“
– јело и пиће се могу слободно узимати до поноћи,
а након тога ради бифе. За све посетиоце је обезбеђен
затворени паркинг у дворишту „Бурбона“.

Прилаз: из улице Ајтоши Дирер

се улази у улицу Зичи Геза (једносмерна), а затим у Абоњи улици.

Улаз: Абоњи улица бр. 22 (табла Bourbon rendezvényház)

Прослава св. Саве у Сегедину

25. јануара, 2006. у 17 сати на Сегединском Универзитету
Свечани програм у оквиру приредбе:

• Освећење славског колача и кољива • Свечана беседа – Биљана
Ристић, лектор • Рецитал малишана српске групе вртића у Риго
улици • Рецитал Ђака Српске школе у Десци

Организатори приредбе су: Катедра за славистику Сегединског
универзитета, месна српска заједница у Сегедину, сегединска
српска самоуправа, Задужбина „Милош Црњански“

Фестивал аматерских дечјих драмских радионица

Ове године се наставља иницијатива покренута прошле године,
са циљем да деца упознају и заволе српску драмску делатност и да и
на тај начин чувају и негују свој матерњи језик. Организатори фести-
вала су Културни и документациони центар Срба у Мађарској и
Самоуправа Срба у Мађарској, а фестивал ће се одржати у **Сеоском**
дому у Десци, 25. фебруара 2006. године са почетком у 10.30 часова.

Листа учесника још није затворена, заинтересоване дечије драм-
ске групе још могу да се пријаве писмено на број 06 1 331 5345 (Са-
моуправа Срба у Мађарској, Будимпешта), фестивал није такми-
чарског карактера, а ми очекујемо све заинтересоване – децу и од-
расле да присуствују овој манифестацији.

Балканска музика – плесачница

6. фебруара, 2006. са почетком у 19 сати
Културни центар Petőfi Csarnok
Свира оркестар Тракија
(Petőfi Csarnok, Вр. XIV, Zichy út 14.)

www.szerb.hu

Актуелне информације о активностима Самоуправе Срба у Ма-
ђарској можете пронаћи на Интернет адреси: www.szerb.hu На не-
давно активираном сајту ССМ, на српском и мађарском језику
заинтересовани могу да се упознају са досадашњим функциониса-
њем наше највише политичке организације и најновијим вестима о
предстојећим плановима и радним задацима.

Српски календар 2006.

Обавештавамо вас да је годишње издање Самоуправе
Срба у Мађарској – „Српски календар 2006“ изашао из штам-
пе. Сви заинтересовани могу да наруче ово издање или да га купе
у просторијама ССМ (Будимпешта, Улица Микше Фалка бр.
3). За организације: у наруџби је потребно навести колико комада
је потребно и на који начин се преузима; лично или путем пош-
те. Поштанске трошкове плаћа наручилац.

Цена „Српског календара 2006“
је 950 форинти по примерку.

СРПСКИ
КАЛЕНДАР

Иконе

**Зидни календар Музеја Српске
православне епархије будимске
у Сентандреји за 2006. годину**

У графичком и штампарском реше-
њу репрезентативни зидни календар
садржи насловну страну и 12 колор
репродукција са иконама Богородице,
Исуса Христа и Дејзиса. Календар је
великог формата (48x33 цм). Текстови
су штампани на српском, мађарском и
на енглеском језику.

Цена зидног календара: 1980 фт.

У случају куповине преко 20 примерака
цена је 1500 фт. по примерку.

Календар можете купити у Музеју Епархије будимске у Сентан-
дреји и код свештенства Епархије будимске, а у Будимпешти у
српској земаљској самоуправи.

Додатне информације можете добити на тел. 26/312-399.

Дистрибуција за Будимпешту на тел. 06-20/335-33-11.

Куповином календара помажете рад Музеја!

Плесачница „Коло“

Сваке среде од **19.30 – до 23.00**
у Културном центру Ференцвароша
свира оркестар „Коло“ из Тукуље.

Сви заинтересовани могу научити и вежбати
српске, хрватске, бугарске, грчке и македонске игре.

Дечји клуб „Шарена барка“

„Шарена барка“ срдечно позива велике и мале

5. фебруара, у недељу на брод „Vogue“

од 10 до 13 сати на заједничко дружење

Улаз је 400 фт, а посетиоце у паузи очекују колачи и сокови.

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској.
Адреса: Srpske narodne novine, 1065
Budapest, Nagymező u. 49. Телефон:
475-0654. Главни уредник: Милан
Степанов, секретар редакције:
Милица Вукајловић. Оснивач и

издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира
се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне
задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија
Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код
издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065
Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-
рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт.
за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампач:
КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа:
Ференц Ибош. – Технички руководиоцац:
Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-
press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

(...) Још као младић Растко он је напустио управу Хумском облашћу, вероватно 1191, и у Светој Гори примио монашки чин. Извори сложено говоре о његовој неутољивој жудњи да живи светим, испосничким животом. Не само химнографски текстови него и биографије Савине описују веома подрбно Расткову монашку мотивацију; зато неуверљиво изгледају домишљања, једно време омиљена у српској историографији, да је Растков одлазак у Свету Гору и његово монашење планирао сам Немања из политичких разлога. Сава је примио расу у Старом Русику, а замонашен је у Ватопеду, где је 1197. године дочекао оца, тада већ монаха и схимонаха Симеона.

Са очевим ауторитетом и духовним угледом што га је сам за кратко време стекао на Атосу, Сава је у намери да заснује српску обитељу у Светој Гори тражио и добио од византијског цара Алексија III Анђела (1195-1203) у Цариграду 1198. године златопечатни сигилиј, а нешто касније и хрисовуљу којом се запустели манастирчић Хиландар ставља под управу Симеона и Саве као потпуно независни манастир.

Оснивање српског манастира у Светој Гори, средишту православне духовности, и добијање акта о његовој независности, откривали су тежње првих Немањића и наговештавали развој српскога црквеног питања и српског духовног живота.

После смрти Симеонове 1199. године Сава је неко време у обновљеном, српском Хиландару, окупљајући братство. После пада Цариграда и успостављања Латинског царства 1204, он се вратио у Србију са очевим моштима, измирио браћу Стефана и Вукана и остао у Студеници као архимандрит све до 1217. Тада поново одлази у Свету Гору, можда поводом Стефановог крунисања латинском круном. У Никоје 1219. године добија чин архиепископа и статус аутокефалности за српску цркву. Организацију српске цркве извео је одмах по повратку из Никоје и Солуна, 1220, на саборима српске земље и цркве, потискујући грчке и латинске епископе и померајући границе источне сфере на запад; тиме је био омогућен и виши ступањ интеграције српског народа на основама источно-православне оријентације. Сукоб са охридском архиепископијом поводом добијања аутокефалности у Никоји, исте године, није добио тежину раскола; превазиђен је широком дипломатском акцијом Светог Саве на међународном црквеном плану – на путовањима Савиним у Свету земљу и посетама источним патријаршијама (1229-30, 1234-35).

Организација цркве у Србији са припојеним подручјима постављена је на сасвим нове основе. Развијена је делатност великих манастира; старање о мисионарском раду стављено је у дужност протопопо-

Димитрије Богдановић

Свети Сава

Фотос: Иван Јаксанић

вима. Правно уређење српске цркве је конституисано зборником нове, самосталне Савине компилације, *Номоканон* или *Крмчијом*; са овом кодификацијом византијског права Србија већ на почетку XIII века добија кодекс чврстога правног поретка и постаје правна држава, у коју је уграђено богато наслеђе грчко-римског права. Свети Сава је на тај начин више него било чим другим учинио Србију земљом европске и медитеранске цивилизације.

Нарочити значај имало је Савино старање о православној цркви и народа у строго византијском, ортодоксном духу. Монаштво је усмерено светогорским путем. Старање о монаштву показује се као једна од главних Савиних преокупација на путовањима по Истоку 1229. и 1234. године. Већ за Немање, до 1196 (као године његове абдикације), подигнуто је доста манастира у долини Лима, Ибра, Топлице и Мораве: Св. Петра и Павла (Бијело Поље), Бистрица, Кончул, Ђурђеви Ступови, Студеница, Свети Никола код Куршум-

лије и Богородица Топличка. Међу овим манастирима било је и женских. Из ранијег периода наслеђени су такође неки манастири: Стара Павлица на Ибру, Свети Никола у Дабру и Свети Ђорђе у Дабру, Ариље и Градац Ибарски (Богородица Градачка). То значи да је монашка традиција у српским земљама постојала још у XI и XII веку, па и раније, и да је у тој традицији она база на којој се после развија српска аутокефалија. Исто тако у овој значајној мрежи манастира треба гледати преноснике и расаднике оних монашких и књижевних традиција које из охридске области долазе у српске земље преко зоне трансмисије северно од линије Тетово – Скопље – Кратово, зоне у етничком погледу већ српске, у сфери старијих монашких култова пчињско-осоховског краја (Прохор Пчињски, Гаврило Лесновски, Јоаким Осоховски). На другој страни, Хиландар, ван српског политичког и етничког подручја, носилац је и покретач светосавске реформе и организације монаштва у Срба. Немањини синови подижу

до 1243. године и нове манастире: Жича, Хвосно, Пећ; у овај последњи манастир биће премештено и седиште архиепископије после провале Монгола и првог спаљивања Жиче (1284). Осим тога, Будимља одн. Ђурђеви Ступови у долини Лима, Морача, а у Приморју Врањина, Превлака (Арханђел) и Богородица Стонска. Сваки је овај манастир у мањој или већој мери преузео улогу књижевног, не само монашког средишта.

Свети Сава је умро 14. јануара 1235. (или 1236) године у Трнову (Бугарска), на повратку са другог ходочашћа у Свету земљу. Уочи тога путовања, 1234. повукао се са архиепископског престола у корист свог ученика Арсенија. Мошти Савине, сахрањене најпре у цркви Четрдесет мученика у Трнову, пренете су око 1237. године у Милешеву, задужбину краља Владислава; ту је одмах настао онај значајни култ Светог Саве који ће трајати кроз средњи век у турско доба, и који неће бити ометен ни спаљивањем моштију Савиних 1594.

Свети Сава и грешник

Био један јако злогворан и небесан чојек, богопсовац, те једне ноћи о Светом Сави, кад је највећа цича зима била, дођу ђаволи, Бог буди с нама, по њ. Замотају га у поњаву, с којом се покрио, изнесу га на бацу па ш њиме фију у најдубљи вир у Корани. Папе га два међу се, један за руке, други за ноге, па све неколико пута забури га у воду, а онда опет извади. У поље дошао најстарији враг. Намјести велики усијани наковањ крај воде. Замахнувши над наковањем тешкијем гвозденијем батом центењаком, заповиједи онима, што га шмурају, да му га донесу. Истом, што су га донијели и да ће ш њиме на наковањ, али наједном сину све око њих, чисто им се очи забљештише. Док се само оком хитише и обзријеше, угледаше од злата чојека, у саму златном одејлу, са златнијем крстом у руци који се сјаје као сунце жарко. То је био Свети Сава. Он само мало златни крст уздигну и према њима ману, а ђаволи дрекнуше и од чојека на страну скочише. Свети Сава рече: „Немојте га више! А ти грешнице знај, да се Светом Сави ражалило на твоју ситну дјечицу и кукавну жену, па те за овај пут измоллио у Милостивог Бога. Зато се покај и окани сваке небесије, па и саме помисли на зао говор. Иначе ће ови опет доћи по тебе и заслужена казна неће ти се више моћи опростити.” Чим је то Свети Сава изустиио, нестане га, а ш њиме и оног сјаја и блијеска. У исти мах и ђаволи поскакаше у вир корански и нестале их. Чојек се прекрсти, вјерно помоли свемогућем Богу и Светом Сави, захваљујући искрено на великој милости и дару њихову. Покаја се за тешке прегрије своје. Оде кући, па већ кашње никад није гријешиио, нит је тјерао гриоте.

Народна легенда